

Araştırma / Original article**Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye Adlerian bir bakış: Sosyal ilgi**Melek KALKAN¹**ÖZET**

Amaç: Bu araştırmanın amacı ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim gören 300 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 17.90±0.78'dir. Veri toplamada iki ölçek kullanılmıştır. İstismar ve sorun çözme davranışlarını belirlemek için 'Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği' ve sosyal ilgi düzeylerini belirlemek için ise 'Adlerian Sosyal İlgi Ölçeği-Romantik İlişki Formu' kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu, doğrusal regresyon analizi ve t-testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Bulgular, sosyal ilginin duygusal istismar (-0.35, p<0.01), fiziksel istismar (-0.40, p<0.01) ve soruna yönelme (0.51, p<0.01) ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Sosyal ilginin, romantik ilişkilerde sorun çözmenin yordayıcısı olup olmadığı regresyon analizi ile test edilmiştir. Sosyal ilgi duygusal istismar (R²=0.122), fiziksel istismar (R²=0.160) ve soruna yönelmenin (R²=0.259) anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre ergenlerin sosyal ilgi (t=2.70, p<0.01), fiziksel istismar (t=3.46, p<0.01) ve soruna yönelme (t=2.47, p<0.01) düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. **Sonuç:** Bu çalışmanın bulguları psikolog ve danışmanlara şiddet önleme ve sosyal ilgi geliştirme programlarında yardımcı olabilir. (*Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2010; 11:242-247)

Anahtar sözcükler: Sosyal ilgi, Adlerian yaklaşım, duygusal istismar, fiziksel istismar, sorun çözme, ergen

An Adlerian overview to physical abuse, emotional abuse and problem solving on romantic relationships: the social interest**ABSTRACT**

Objective: The aim of this study is to examine the relationship between physical abuse, emotional abuse and problem solving on romantic relationships and social interest. **Methods:** The study was carried out at 300 freshmen at Ondokuz Mayıs University. The average age of the adolescents is 17.90±0.78. Two tools were used for data gathering. Problem Solving on Romantic Relationships Scale for Adolescents was used to determine the behaviors of the problem solving and abuse on romantic relationships and The Adlerian Social Interest Scale-Romantic Relationship Form was used to determine the level of social interest of the participants. As a statistical analysis method Pearson correlation coefficient, linear regression analysis and t-test were used. **Results:** The results of the Pearson product-moment correlation coefficient showed that social interest related to emotional abuse (r=-0.35, p<0.01), physical abuse (r=-0.40, p<0.01) and problem solving subscale (r=0.51, p>0.05). The results of the regression analysis indicated that social interest predicted significantly adolescents' emotional abuse (R²=0.122), physical abuse (R²=0.160) and problem solving (R²=0.259). The result of the t-test on the social interest (t=2.70, p<0.01), physical abuse (t=3.46, p<0.01) and problem solving (t=2.47, p<0.01) showed that the differences between the scores of the female and male adolescents were significant. **Conclusion:** This study may help psychologists and counselors in order to provide violence prevention programs and to plan appropriate counseling programs for social interest enrichment. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2010; 11:242-247)

Key words: social interest, Adlerian approach, emotional abuse, physical abuse, problem solving, adolescence

¹ Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Samsun

Yazışma adresi/Address for correspondence: Doç.Dr. Melek KALKAN, Ondokuz Mayıs Ü. Eğitim F. 5139 Kurupelit-Samsun

E-mail: mlkalkan@superonline.com

Geliş tarihi: 05.02.2010, **Kabul tarihi:** 04.05.2010

Anatolian Journal of Psychiatry 2010; 11:242-247

GİRİŞ

Bireysel psikolojinin kurucusu A. Adler'e göre, insanların diğerleriyle ilişki kurmak yönünde doğuştan gelen bir potansiyeli bulunmaktadır. Adler'in kişilik kuramının temel taşı sayılan bu potansiyel Almancada 'gemeinschaftsgefühl' olarak isimlendirilen 'sosyal ilgi'dir.^{1,2} Sosyal ilgi, topluluk duygusu ya da toplumsal duygu (community feeling) anlamını taşımakta olup arkadaşlık, empati, sempati, işbirliği, dayanışma, tolerans, ilgi ve bakım göstermeyi içerir.³⁻⁶

Sosyal ilgi, Adler'in 'yaşam görevleri' (life tasks) adını verdiği iş ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri ve aşk ilişkilerinde kendini gösterir.^{7,8} Adler, her insanın bu alanlardaki ilişkiye olan gereksinimine, bu ilişkileri sürdürme ve geliştirme biçimine önem vermektedir. O'na göre, her birey yaşamı süresince bu görevleri yerine getirmek için uğraşır.⁹ Adler'e göre, insan olumlu sosyal dürtülerle motive olmakta ve kişisel kazançlarından toplum çıkarları uğruna vazgeçmelerine yol açan sosyal bir güdüyle güdülenmektedir. Böylece toplumsal bir çıkar uğruna kendi gereksinimlerini arka plana atabilmektedir.¹⁰ Soyer'in aktardığına göre birey, sosyal ilgiye sahip olarak diğerlerine yardım etmeyi, onlarla bütünleşmeyi, eşitliği ve diğerlerini de içeren bir mutluluğu ortaya koymaktadır.¹¹ Yaşam görevlerinin başarıyla yerine getirilmesi sosyal ilgi düzeyine bağlı görülmektedir. Literatürde sosyal ilgi azlığının psikotizm, nevrotizm,¹² suça yönelme,¹³ cinsel istismar,¹⁴ cinsel suçlulardaki empati düşüklüğü¹⁵ ve şiddet¹⁶ ile negatif ilişkisinden söz edilmektedir.

Bu çalışmada yaşam görevlerinden "aşk" ele alınmış ve erişkinlik dönemi romantik ilişkilerinde önemli etkiye sahip olan ergen romantik ilişkileri¹⁷ ve sosyal ilgi arasındaki ilişki incelenmiştir. Erişkinlikte evlilik ilişkilerindeki uyumun sosyal ilgiyle pozitif ilişkisi^{18,19} göz önüne alındığında, ergen romantik ilişkilerinin incelenmesi ve karşılaşılan sorunlarda sergilenen davranışların belirlenmesi önemli görülmektedir. Bir başkasına ilgi göstermenin, onun gözüyle bakabilmenin, dayanışma içinde olmanın, diğerinin gelişimine katkı sağlamanın ve ortak kazançlar peşinde olmanın ilişkisi güçlendireceği düşünülmektedir. Bu nedenle, ergenlerin romantik ilişkilerde partnerlerine gösterdikleri fiziksel, duygusal istismar davranışları ve soruna yönelme davranışları ile sosyal ilgi arasındaki ilişkinin ortaya konulması, ergenlere yapılacak önleyici-koruyucu girişimler için önemli olup, 'sosyal ilgi geliştirme' programlarının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmada ele alınan sorular şu şekildedir: 1) Ergenlerin romantik ilişkilerde gösterdikleri fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışları ile sosyal ilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? 2) Sosyal ilgi ergenlerin romantik ilişkilerde gösterdikleri fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelmenin anlamlı yordayıcısı mıdır? 3) Cinsiyete göre ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 300 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. 2009-2010 öğretim yılında Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 1853'tür. Araştırmaya Eğitim Fakültesinin tüm bölümlerinden katılımcı sağlanmış olup, betimsel araştırmalarda öngörülen 'evrenin %10'unun araştırmaya alınmasının uygun olacağı' görüşü dikkate alınmış ve sınırları belirlenmiş bir evrende alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılan tabakalı örnekleme tekniği kullanılarak, saptanan alt tabakalardan basit rasgele örnekleme ile 300 kişi araştırmaya alınmıştır. Katılımcıların 168'i kız (%56) ve 132'si (%44) erkek olup, yaş ortalaması 17.90±0.78'dir. Hiç flört ilişkisi yaşamayanların sayısı 56 (%18.7), geçmişte ilişki yaşayanların sayısı 130 (%43.3) ve süren ilişkisi olanların sayısı 114'tür (%38).

Veri toplama araçları

Adlerian Sosyal İlgili Ölçeği-Romantik İlişki

Formu: Adlerian Sosyal İlgili Ölçeği bireylerin romantik ilişkilere yönelik sosyal ilgi düzeylerini ölçmek için Kalkan tarafından geliştirilen beşli Likert tipi bir ölçektir. Yirmi dört maddeden oluşan ölçeğin Türkçe geçerlilik çalışmasında iki farklı geçerlilik yöntemi kullanılmıştır: Yapı geçerliliği ve benzer ölçekler geçerliliği. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonuçlarına göre varyansın %34.13'ünü açıklayan tek faktör bulunmuştur. Benzer ölçekler geçerliliği için Soyer tarafından bireylerin genel sosyal ilgi düzeylerini bulmak amacıyla geliştirilmiş Toplumsal İlgili Ölçeği⁹ kullanılmış ve her iki ölçeğin arasındaki korelasyon 0.64 (p<0.001) bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0.90, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.93'tür (p<0.001).²⁰

Ergenler için Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (ERİSÇÖ): Ergen romantik ilişkilerinde sorun çözme davranışlarını belirlemek amacıyla Kalkan tarafından geliştirilen, 38 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçekdir. ERİSÇÖ'nün geçerliliğini sınamada yapı geçerliliği kullanılmıştır. Faktör analizinin ilk aşamasında Kaiser-Meyer Olkin değeri ve Barlett testi yapılmıştır. Buna göre Kaiser-Meyer Olkin değeri 0.84 ve Barlett testi sonucu (4846.90, $p<0.000$) da anlamlı bulunmuştur. Ardından, ölçeğin faktör yapısını inceleyebilmek ve alt boyutlarını belirleyebilmek amacıyla varimax dik döndürme tekniği uygulanmıştır. Temel Bileşenler Analizi sonucuna göre, varyansın %37.93'ünü açıklayan, özdeğeri 1'in üzerinde olan üç faktör belirlenmiştir. Birinci faktör bu varyansın %26.19'unu açıklamakta olup 15 maddeden oluşmaktadır ve 'duygusal istismar' olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör toplam varyansın %6.87'sini açıklayan 13 maddeden oluşmaktadır ve 'fiziksel istismar' olarak isimlendirilmiştir. Üçüncü faktör toplam varyansın %4.86'sını açıklayan 10 maddeden oluşmaktadır ve 'soruna yönelme' olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin tümü için hesaplanan Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı 0.91 bulunmuştur. Envanterin alt ölçeklerine ilişkin Cronbach alfa katsayıları ise şu şekildedir: 'Duygusal istismar' alt ölçeği için $\alpha=0.86$, 'fiziksel istismar' alt ölçeği için $\alpha=0.80$, 'soruna yönelme' alt ölçeği için $\alpha=0.76$ 'dır. Ölçeğin güvenilirliğinin saptanmasında kullanılan bir diğer yöntem yarıya bölme yöntemidir. Buna göre, iki yarım test arasındaki korelasyon katsayısı, diğer bir deyişle yarıya bölme güvenilirlik katsayısı $r=0.85$ ($p<0.01$) olarak bulunmuştur. İki yarım test arasındaki korelasyon katsayısı 'duygusal istismar' alt ölçeği için 0.83, 'fiziksel istismar' alt ölçeği için 0.74, 'soruna yönelme' alt ölçeği için 0.67'dir.²¹

İşlem

Araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılan ölçekler gönüllü öğrencilere ders saati bitiminde araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bilimsel bir çalışma amacıyla bilgilerin toplandığı, elde edilen bilgilerin sadece bu amaçla kullanılacağı, araştırmaya katılmama hakkına sahip oldukları ve kimliği ortaya koyucu bilgilerin istenmediği katılımcılara açıklanmıştır. Bu açıklamalardan sonra katılımcıların sözlü onamı alınmış ve araştırmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenci olmamıştır. Katılımcılar ölçme araçlarını yaklaşık 15 dakikada yanıtlamıştır. Katılımcılardan geribildirim isteyenlere bir kod numarası verilmiş ve kodların saklı kalacağı belirtilmiştir. İsteyen katı-

lımcılara çalışmanın tamamlanmasının ardından kapalı zarf içinde geribildirim verilmiştir.

Veri toplama işlemi bittikten sonra bilgisayara veri girişi yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15.0 kullanılmıştır. Araştırma sorularına yanıt aramak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi, Pearson korelasyon analizi ve bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır.

BULGULAR

Ergenlerin romantik ilişkilerde gösterdikleri fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışları ile sosyal ilgi düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

Ergenlerin romantik ilişkilerde gösterdikleri fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi bulmak amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyonu kullanılmıştır. Sosyal ilgi ile duygusal istismar arasında -0.35 ($p<0.01$), sosyal ilgi ve fiziksel istismar arasında -0.40 ($p<0.01$) düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Sosyal ilgi ve soruna yönelme alt ölçeği arasında ise 0.51 ($p<0.01$) düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sosyal ilginin ergenlerin romantik ilişkilerde gösterdikleri fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelmeyi yordamasına ilişkin bulgular

Sosyal ilginin, romantik ilişkilerde fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelmenin yordayıcısı olup olmadığı basit doğrusal regresyon analizi ile test edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin en az eşit aralık ölçeğinde ölçülen sürekli değişkenler olmaları ve normal dağılım göstermeleri nedeniyle basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Buna ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'de sosyal ilginin duygusal istismar ($R^2=0.122$), fiziksel istismar ($R^2=0.160$) ve soruna yönelmenin ($R^2=0.259$) anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir.

Cinsiyete göre ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışlarına ilişkin bulgular

Cinsiyete göre ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışları arasında anlamlı fark olup olmadığı t-testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan ergenlerin sosyal ilgi düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir

Tablo 1. Sosyal ilginin romantik ilişkilerde duygusal, fiziksel istismar ve soruna yönelmeyi yordaması

Değişkenler	β	t	p	R	R ²
Duygusal istismar	-0.349	-6.423	0.000	0.349	0.122
Fiziksel istismar	-0.400	-7.544	0.000	0.400	0.160
Soruna yönelme	0.509	10.205	0.000	0.509	0.259

Tablo 2. Cinsiyete göre duygusal, fiziksel istismar, soruna yönelme ve sosyal ilgi

	Cinsiyet	Sayı	Ort. $\pm$ SS	t
Sosyal ilgi	Kız	84	89.88 $\pm$ 14.59	2.70
	Erkek	66	83.80 $\pm$ 12.49	
Duygusal istismar	Kız	84	28.68 $\pm$ 8.44	1.75
	Erkek	66	31.63 $\pm$ 12.24	
Fiziksel istismar	Kız	84	16.79 $\pm$ 5.26	3.46*
	Erkek	66	21.36 $\pm$ 10.55	
Soruna yönelme	Kız	84	39.86 $\pm$ 9.09	2.47*
	Erkek	66	36.12 $\pm$ 9.33	

*: $p < 0.01$

farklılık göstermektedir ($t=2.70$, $p<0.01$). Ayrıca ergenlerin soruna yönelme ($t=2.47$, $p<0.01$) ve fiziksel istismar ($t=3.46$, $p<0.01$) düzeyleri arasında da anlamlı fark bulunurken, duygusal istismar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmamıştır ($t=1.75$, $p>0.01$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada ergenlerin romantik ilişkilerdeki fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışları ile sosyal ilgi düzeyleri ele alınmıştır. İlk olarak ergen romantik ilişkilerinde fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş, sosyal ilgi ile duygusal istismar ve fiziksel istismar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken, sosyal ilgi ve soruna yönelme arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Sosyal ilginin duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmenin anlamlı yordayıcısı olduğu görülmektedir. Carich ve arkadaşlarına göre, sosyal ilgi ile suçlunun kurbanına duyduğu empati çok yakın ilişkili kavramlardır. Bir başkasının duygu, istek ve gereksinimlerini anlayabilme, bireysel arzu ve isteklerin önüne toplumun iyi-oluşunu geçirebilme sosyal ilginin varlığıyla ilişkilidir.¹⁵ Daugherty ve arkadaşları sosyal ilgi düzeyinin düşüklüğü ile suç yönelme arasında ilişkiyi ortaya koyarken, başkalarıyla işbir-

liği yapabilme ve empati kurabilmenin öneminden söz etmektedir¹³. Bireysel psikolojiye göre eşler arasındaki şiddette birey eşini kontrol etme amacı taşımaktadır. Bu bireylerin sosyal ilgi düzeyleri düşük olup, bunların tedavisine yönelik uygun yaklaşım Adler'in Bireysel Psikoloji yaklaşımıdır.¹⁶ Ayrıca, literatürdeki diğer araştırmalar sosyal ilgi ile espri duygusu,²² özgecilik²³, özsaygı²⁴ ve öz-yeterlilik²⁵ arasında da ilişki olduğunu göstermektedir. Bu özelliklere sahip olmanın sorunları olumlu bir yaklaşımla ele alıp saldırgan veya kaçınan bir tavır göstermeyi azaltacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada başkalarının refah ve mutluluğunu düşünme, güven ve bakım verme, ilgi gösterme, işbirliği ve dayanışma, empati, sempati ve yakınlığı içeren sosyal ilgi²⁶ ile duygusal ve fiziksel istismar arasında negatif, soruna yönelme ile pozitif ilişki bulunmuş olabilir.

Araştırmada son olarak cinsiyete göre ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışları arasında anlamlı fark olup olmadığı araştırılmış, buna göre kızların sosyal ilgi ve soruna yönelme düzeyleri erkeklerden anlamlı ölçüde yüksek bulunurken, erkeklerin fiziksel istismar düzeyleri kızlardan yüksek bulunmuştur. Duygusal istismar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Kaplan'ın çalışmasında da kızların sosyal ilgi düzeyi erkeklerden yüksek bulunmuştur.² Bu durum, geleneksel kadın ve erkek rollerindeki farklılıklarla açıklanabilir. Kadınsılık sempatik ve duyarlı olma, işbirliği yapma, ilgi gösterme, duygusallık ve ilişkilerde yakınlığa önem vermeyi içerirken;^{27,28} erkeksilik saldırganlık, baskın olma, bağımsızlık, rekabetçilik ve üstün olma eğilimiyle açıklanmaktadır.²⁹ Duygusal öğrenmedeki bu ayrılıklar çok farklı becerilerin oluşmasına yol açtığından, kadınlar sözlü ve sözsüz duygusal ifadeleri okumakta, duygularını belirtmek ve iletmede ustalaşırken, erkekler duygularını en aza indirmeyi öğrenir. Kadınlık rolü ile ilgili beklentiler, kadınların insan ilişkilerine önem vermelerini, daha anlayışlı, hoşgörülü ve becerikli olmalarını gerektirmektedir.³⁰ Kadınsılık özelliği yüksek olan bireyler kendini açma ve duygusal açıdan destekleyici olma gibi ifade edici davranışlarda iyi olduklarını belirtirken, kendisine erkeksi özellikler yükleyenler olumsuz duygu ve düşünce içeren davranışlar başlatmak gibi araçsal davranışlarda kendilerini iyi hissetmektedir.³¹ Parsons ve Bales tarafından tanımlanan araçsal davranış (instrumental behavior) yakınlık kurma, ilgi gösterme, etkileşimde bulunma ve duygularını açıklama isteğindeki azlıkla açıklanırken, yarışmacılık, bağımsızlık, saldırganlık, başarı ve güç elde etme isteğini içermektedir.³² Erkeksilik araçsal yönelimle ilişkili olup liderlik ve kendine güven duyma bu yönlimde önemlidir. Araçsal davranışlar yüksek sosyal statüye sahip olma, çok para kazanma, rahat bir yaşam sürdürme isteğini de kapsamaktadır.³³ Miller ve arkadaşlarına göre ifade edici özelliğe sahip kişiler daha şefkatli ve sevgi dolu davranışlar göstermek eğilimindedir.³⁴ Rusbult ve arkadaşları da, kadın ve erkeklerin problem

çözme stilleri arasındaki farklılıkların sosyalleşme sürecinde kazanılan cinsiyet rollerine bağlanabileceğini ileri sürmüştür. Kadınlar ilişkilerde daha fazla sosyal ve duygusal konulara odaklandıkları için daha fazla işlevsellik sağlayacak biçimde davranmaktadır. Öte yandan, erkekler araçsal özelliklere sahip olduklarından kişilere ilişkilerde ait durumları daha fazla görmezlikten gelmekte veya bunu istemektedir.³⁵ Bu açıklamalar sosyal ilgi, fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme davranışlarındaki cinsiyet farklılıklarını açıklanmasına yardımcı olabilir.

Bu araştırmanın bulgularının, yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerine temel oluşturan ergenlik romantik ilişkilerin anlaşılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ergenler arasında yaygın bir sorun olan şiddet ve istismar yerine sağlıklı sorun çözme ve çatışma çözme davranışlarının kazandırılması 'Çatışma Çözme Eğitimi', 'Flört ilişkilerinde Şiddet ve İstismarı Önleme Programı' gibi önleyici müdahalelerin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yurt dışında da yaygınlıkla kullanılan 'Safe Dates' adı verilen güvenilir ve tehlikesiz flört ilişkilerinin kazandırılmasına yönelik programların³⁶ ülkemizde de yaygınlaştırılması ve buna yönelik projelerin oluşturulması gerekmektedir. Henüz ülkemizde çok geniş araştırılmamış olan sosyal ilgiyi geliştirme yönelik programların oluşturulması ve ergenlerin bu programlardan yararlanma olanaklarının sağlanmasının da bu araştırmanın bulguları sonucunda şiddet ve istismarın azaltılmasına ve önlenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Böylece koruyucu ruh sağlığına bu yolla da katkıda bulunmak olası olabilir.

KAYNAKLAR

1. Ansbacher H. The concept of social interest. J Indiv Psychol 1991; 47:28-46.
2. Kaplan H. A guide for explaining social interest to laypersons. J Indiv Psychol 1991; 47:82-85.
3. Leak GK. Two social interest measures and social desirability response sets. J Indiv Psychol 1991; 47:136-140.
4. Bubenzer DL Zarski JJ, Walter DA. Measuring social interest: A validation study. J Indiv Psychol 1991; 47:124-135.
5. Watkins CE. Measuring social interest. J Indiv Psychol 1994; 50:69-96.
6. Nikelly AG. Positive health outcomes of social interest. J Indiv Psychol 2005; 61:329-342.
7. Leak GK, Gardner LE. Sexual attitudes, love attitudes, and social interest. J Indiv Psychol 1990; 46: 55-60.
8. Leak GK. Development and validation of a revised measure of Adlerian social interest. Soc Behav Personal 2006; 34:443-450.
9. Soyer M. Toplumsal ilgi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2004; 3:29-34.
10. Yazgan-İnanç B, Yerlikaya E. Kişilik Kuramları. Ankara, Pegem Akademi, 2008.
11. American Mental Health Commission. The basic needs of children. Preparatory Commission to the Congress of Mental Hygiene. J Indiv Psychol 1991; 47:76-79.
12. Maltby J, Macaskill A, Day L, Garner I. Social interests and Eysenck's personality dimensions. Psychol Rep 1999; 85:197-200.
13. Daugherty DA, Murphy MJ, Paugh J. An examination of the Adlerian construct of social interest with criminal offenders. J Couns Dev 2001; 79:465-471.

14. Miranda O, Fiorello KJ. The connection between social interest and the characteristics sexual abuse perpetrated by male pedophiles. *J Indiv Psychol* 2002; 58:62-75.
15. Carich MS, Kassel ME, Stone MH. Enhancing social interest in sexual offenders. *J Indiv Psychol* 2001; 57:18-25.
16. Peluso PR, Kern RM. An Adlerian model fo assessing and treating the perpetrators of domestic violence. *J Indiv Psychol* 2002; 58:87-103.
17. Shulman S, Scharf M. Adolescent romantic behaviors and perceptions: Age and gender related differences, and links with family and peer relationships. *J Res Adolescence* 2000; 10:99-118.
18. Markowski EM, Greenwood PD. Marital adjustment as a correlate of social interest. *J Indiv Psychol* 1984; 40:300-308.
19. Logan E, Kern R, Curlette W, Trad A. Couples adjustment, life-style similarity, and social interest. *J Indiv Psychol* 1993; 49:456-467.
20. Kalkan M. Adlerian social interest scale-romantic relationship form (ASIS-RR): scale development and psychometric properties. *Indiv Differ Res* 2009; 7:40-48.
21. Kalkan M. Ergenler için romantik ilişkilerde sorun çözme ölçeğinin (ERISÇO) geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 2008; 15:131-138.
22. Dixon PN, Willingham WK, Chandler CK, McDougal K. Relating social interest and dogmatism to happiness and sense of humor. *J Indiv Psychol* 1986; 42:421-427.
23. Crandall JE, Harris MD. Social interest, cooperation, and altruism. *J Indiv Psychol* 1991; 47:115-119.
24. Ashby JS, Kottman T, Rice KG. Adlerian personality priorities: psychological and attitudinal differences. *J Couns Dev* 1998; 76:467-474.
25. Dinter LD. The relationship between self-efficacy and lifestyle patterns. *J Indiv Psychol* 2000; 56:462-473.
26. Mosak HH. I don't have social interest: Social interest as construct. *J Indiv Psychol* 1991; 47:309-320.
27. Tannen D. *Hiç Anlamıyorsun*. İstanbul, Varlık Yayınları, 1997.
28. Gander MJ, Gardiner HW. *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B Onur (Çev.), İstanbul, İmge Yayınevi, 2001.
29. O'Neil JM, Good GE, Holmes S. Fifteen years of theory and research on men's gender role conflict: New paradigms for empirical research. RF Levant, WS Pollack (Eds.), *The New Psychology of Men*, New York, Basic Books, 1995, p.164-206.
30. Hortaçsu N. *İnsan İlişkileri*. Ankara, İmge Kitabevi, 1991.
31. Lamke LK, Sollie DL, Durbin G, Fitzpatrick JA. Masculinity, femininity and relationship satisfaction: the mediating role of interpersonal competence. *J Soc Pers Relat* 1994; 11:535-554.
32. Rocha-Sánchez TE. Parents' differential socialization of boys and girls. http://www.ciesas.edu.mx/proyectos/mifs2005/papers/02/tania_rocha.pdf (Mart 2010)
33. Alford JG. *The Relationship of Age, Gender and Professional Role to Masculinity and Femininity in Clinical Psychologists*. Unpublished Doctoral Thesis, Texas, Texas Tech University, 1987.
34. Miller PJE, Caughlin JP, Huston TL. Trait expressiveness and marital satisfaction: the role of idealization processes. *J Marriage Fam* 2003; 65:978-995.
35. Rusbult CE, Johnson DJ, Morrow GD. Impact of couple patterns of problem solving on distress and nondistress in dating relationships. *J Pers Soc Psychol* 1986; 50:744-753.
36. Foshee VA, Bauman KE, Arriaga XB, Helms RW, Koch GG, Linder GF. An evaluation of safe dates, an adolescent dating violence prevention program. *Am J Public Health* 1998; 88:45-50.